

A dadogók elvárásai a logopédussal szemben (egy felmérés adatai)

VÉKÁSSY LÁSZLÓ

(Közlésre érkezett: 2004. szeptember 7.)

280 dadogó fogalmazta meg elvárásait a logopédussal szemben. Az elvárásokban három fő irányzat rajzolódik ki:

- a logopédus humanista szellemű,
- jó kapcsolatteremtő készségű,
- szakmailag magasan képzett
- Kulcsszavak: magasan képzett, humanista

A kutatási előzmények

Korábbi munkánkban már foglalkoztunk a kérdéssel (Vékássy László, 1983: Milyen szerintem a jó logopédus. Gyógypedagógiai Szemle, 2. 81-87). A megkérdezett dadogók akkor a jó logopédust a következő elvárások szerint jellemezték:

- Első helyen a logopédusnak alapvető emberi tulajdonságait fogalmazták meg a dadogók. A jó logopédus emberi tulajdonságaiban hangsúlyozottan pozitív, humanista szellemű, befolyásoló hatással bír.
- Második helyen a dadogó és a logopédus kapcsolata szerepel. A logopédus jó kontaktuskészséggel rendelkezik, az alkalmazott módszer közvetítésében intenzív és mélyen érdeklődő, kezelési helyzete demokratikus és ihletett légkörű.
- Harmadik helyen a szakmai igény került megfogalmazásra. A jó logopédus hatékony, eredményes és korszerű módszerrel dolgozik, szakmailag magasan képzett, munkája a személyiség befolyásolása.

Jelen dolgozat célja

A téma újbóli tárgyalását a következők indokolják:

- Az elmúlt 20 évben a dadogás szemléletében és kezelésében lejátszódó változások megjelennek-e a dadogó elvárásokban (a dadogók egyúttal a köztudat képviselői is).

- A korábbi elvárások mennyire helytállóak, az időnek és a szakmai változásoknak, életbeli eseményeknek mennyire felelnek meg.
- Változott-e a kezelőkkel szembeni értékrend.
- A vizsgálatok most zömmel az idősebbek köréből adódnak, azokéból akiknél a dadogás un. másodlagos tünetei terebélyes, változatos kombinációkban képviseltek. Kérdés, hogy ezek a felhalmozódott tünetek - panaszok mennyire jelennek meg az elvárásokban.
- Indokolja még a vizsgálatot az is, hogy most nagyobb anyagból merítünk, így a kérdésre való rálátás árnyaltabb képet adhat.
- Hangsúlyozzuk, hogy jelen vizsgálatunk nem megismétlése a korábbinak, hanem egy nagyobb merítésben az időbeli változásokat, igényeket szeretnénk rögzíteni. A kérdésnek komoly szakmai következménye van. Amennyiben ugyanis az elvárások palettájának bővülése tapasztalható, úgy a dadogók kezelését végzők képzésének, a gyakorló szakemberek felkészültségének ezt az igényt ki kell elégíteni.

A vizsgálat körülményei

A vizsgálatokat, az anyag gyűjtését 1983 és 1999 közötti időben végeztük. Az általunk kezelték egy részétől, többnyire az idősebb korosztályhoz tartozóktól kérdeztük meg, hogy szerintük milyen elvárásaik vannak az őket kezelőkkel szemben, milyen tulajdonságokkal kell rendelkeznie annak a logopédusnak, aki a dadogókkal foglalkozik. Idő korlátlanul állt rendelkezésre. A feladatokat kb. 1/2-3/4 éves közös munka után, egy kezelés alkalmakor kapták a dadogók. A feladatra mindenki vállalkozott.

A résztvevők korából adódóan mindenki volt már logopédusnál, részesült hosszabb-rövidebb ideig kezelésben. A vizsgálatba azokat vettük be, akiknél a dadogás fennállása több éves anamnézisú és legalább 3 szakembernél állt már hosszabb ideig kezelésben. Ezt azért tartjuk fontosnak kihangsúlyozni, mert a kezeltéknek így már van tapasztalatuk a logopédiai munkáról, ismernek és ismertek logopédusokat, módszereket, így saját élményeik alapján tudnak a kezelői elvárásokról véleményt mondani. Mindezek ellensúlyozzák a dolgozat írójához fűződő interakciós hatásokat.

Munkánkban nem teszünk különbséget a dadogás milyensége, súlyossága között, így nem keressük az ebből adódó összefüggéseket sem. Magát a dadogás tényét vesszük alapul, amely sok éve zavarja a dadogót, életét és azt szeretnénk tudni, milyen tulajdonságú ember az, aki ebben feloldó-enyhítő szerepet tud vállalni.

A vizsgálatban résztvevők száma 280. A nem szerinti megoszlás: 32 nő és 248 férfi. Életkori megoszlás 15 és 42 év között volt. A tanultsági fok: középiskolás 34, a többi felsőfokú tanulmányokat folytat, vagy azt már befejezte.

A 280 megkérdezett kezeltünkől összesen 6594 önálló elvárást kaptunk (anyagunkban ennél jóval kevesebbet mutatunk be, ugyanis a válaszokban sok volt az azonosság, az átfedés). Az egyes jellemzőket először az elvárások gyakorisági sorrendjében, tematikus rendszerben mutatjuk be (a tematikus rendezés az elvárásokban található közös nevező alapján történt), majd ezt követi a részletes elemzés.

A kezelőkkel szembeni elvárások csoportosított bemutatása

A kezelőkkel szembeni emberi tulajdonságok

Emberszerető (mindenkivel kapcsolatban ilyen)

Képes engem szeretni - elfogadni

Adni tud

Egészséges lelkű

Szerény

Derűs természetű

Nyugodt - kiegyensúlyozott

Életereje van

Hangja - mozgása lágy, nem ingerlő

Szép beszédű (tartalmi-formai rész egyaránt kifogástalan)

Nem izgatott, túlfűtött

Halk beszédű (megnyugtató)

Nem indulatos (a dadogó körülményessége nem teszi indulatossá)

Képes csendben maradni (tud váltani és "kitérni")

A saját véleményétől eltérő, más véleményeket, tulajdonságokat is elfogad

Beszédes (ha kell a dadogó szerepét is átveszi)

A világhoz, a mindennapokhoz kötődő ember (nem elvont lény)

Kedélyes - barátságos ("áteresztő" lény)

Szenvedélytől mentes

Átlátható, nem visel álarcot (olyan amilyennek látszik)

Szélsőségtől mentes

Önkritikus (belső ellenőrzésben él)

Humora van (mindenben meglátja a feloldó humort)

Póztalan - szereptelen

Mély emberismerete van

A dadogó fejével tud gondolkodni

Szuggesztív

Egyszerűen tud beszélni (mindent megértek amit mond)

Bizalmat keltő (azonnal feloldó, ismerős)

Testi-lelki hiányállapotoktól mentes

Hitele van
Életpasztalata van (idősebb legyen és a világ dolgaiban gyakorlatiasan tapasztalt)
Tapintatos
Érdeklődve őszinte (nem játszik szerepet)
Határozott - magabiztos
Nem felületes, nem kapkod és siet
Elismerésre kész
Érzelmes (lágy-puhaság legyen benne)
Rezonáns (mindent felfog, még azt is, amit nem mondok)
Megbízható - szavatartó
Erős figyelmű (nincs “üresjárata”)
Lényegretörő (nem vész el a részletekben)
Áldozatra kész
Következetes
Érzékeny - fogékony
Közel engedí magához az embereket (a kapcsolat vele személyes)
Erős lelkű (tulajdonságait a körülmények nem befolyásolják, azt mindig gyakorolni képes)
Családban él (közösségi ember)
Konvencionális küllemű
Kreatív (gondolkodásban-viselkedésben képes új kombinációkra)
Kikezdhettelessen erkölcsű (normatartó tulajdonságú)
Ápolt és megnyerő küllemű legyen

A kezelési helyzetben megkívánt elvárások

Ne küldözgessenek más-más szakemberhez, hanem egy kezelő tudjon dadogáson segíteni (amit a logopédus ma tud, azt a kezelő is tudja)
Azt a módszert alkalmazza, találja meg, amelyik nekem jó (jó diagnózist és terápiát adjon).
Magyarázza el a kezelő módszere lényegét (a kezelésnek legyen eleje és vége, hogy a dadogó tudja magát mihez tartani)
Pszichológiai és gyógyszeres eljárásokat is tudjon alkalmazni.
Ne vezessen félre a kezelés végeredményét illetően, jót-rosszat egyaránt mondjon el.
Minden panaszomat tudja kezelni (a kezelő egy személyben minden dadogó tünet kezeléséhez értsen)
Legyen tekintettel módszerének kiválasztásában az én képességemre (terhelhetőség)
A kapcsolat a kezelővel egyenrangú legyen
A kezelésben minden kiszámítható, előre tudható legyen

Minden dadogó tünetet a kezelő éljen velem át
Várja meg amíg megnyílok és magam is akarok beszélni személyes dolgaimról
Ne legyen felsőbbrendű (szakmai szerep)
Mondja meg, hogy mi miért történik a kezelés során
Nyerjen meg kezelésének (motiváció)
Ne rutinból kezeljen (élje át a kezelést)
Ismerje a dadogók lelkivilágát
Sok időt töltsön a dadogóval
A dadogás kérdéséről mindent mondjon el
A kezelés során csak rám figyeljen (telefon, írás, mással beszélés ne legyen kezelésemkor)
A dadogásomat tartsa tiszteletben (érzékenység kiszolgálása)
Lehessen a kezelőhöz kötődni
Higyj nekem, álljon mellettem akkor is, ha az eredmények nem jönnek, vagy nem tudom azt megcsinálni, amit kellene
A kezelés során mindig szépen beszéljen, ne lehessen türelmetlenséget a hangjából érezni
Lazítóan hasson rám
Ne kísérletezzon velem a kezelés során (csak kipróbált módszert alkalmazzon)
Találja meg a számomra legmegfelelőbb hangot
Embernek, ne csak dadogónak tartson

A kezelő képzettségével szembeni elvárások

Minden olyan szakmai ismeretet megtanult, ami a dadogó kezeléséhez kell (a dadogóval kapcsolatos eljárásokat ismeri, minden dadogó tünehez ért)
Művelt, okos, intelligens
A saját tudományterületén túl a társtudományokat is ismeri
Már sok éve van szakterületén
Nyelveket beszél
Tudományos-szakmai életben elfogadott ember
Tudományos munkát folytat
Előadásokat tart szakmájáról és ő is kongresszusokra jár
Szakmailag mindig képezi magát
Szakmai eljárásait ellenőrizteti
Nemzetközi szakmai ismeretei vannak

A vizsgálati eredmények összefoglalása

Vizsgálatunk szerint a dadogóknak a legtöbb elvárása a kezelők emberi tulajdonságaival kapcsolatban vannak (52). Ezek az elvárások széles skálán helyezkednek

el, így az állapítható meg, hogy a dadogók a kezelésben a “teljes emberi tulajdonságot” igénylik.

Az egyes elvárásokat ezért külön nem elemezzük, a rangsort sem értelmezzük, mert azok önmagukért beszélnek. Az egyes elvárásokat a bennük képviselt tartalom alapján csoportosítva azonban négy olyan vonulat található, amelyek a dadogókat kezelők alapvető tulajdonságának kell tartanunk:

- magasfokú szociabilitás
- erősen kifejtett verbális - nem verbális készség
- lelki hiányoktól való mentesség (pszichodinamikai egyensúly)
- a szilárd erkölcsiség (a tulajdonságok állandósága és azoknak a beváltásra való képessége)

A kezelési helyzetben megkívánt elvárások kerültek a második helyre (29). Hasonlóan az előzőekhez, az elvárásokat a bennük képviselt tartalmi csoportosítás alapján rendezve, a következő elvárási vonulatokat kapjuk:

- magasfokú szakmai tudatosság
- egyenrangúság a kezelésben (szubjektív evidenciáktól való mentesség)
- a decentralitás hátterén működő teljes szakmai biztonság

Az elvárások harmadik helyén a kezelők szakmai képzettségével szembeni elvárások szerepelnek (11). Ennek lényege, hogy a kezelő magas színvonalon kifejlesztett intellektuális ismeretekkel rendelkezzen, mert a dadogók szerint így lesznek alkalmassá a szakmai ismeretek közvetítésére.

A vizsgálatból adódó megállapítások

Korábbi vizsgálatunkhoz képest a jelen anyag még szélesebb sávban jeleníti meg a dadogók elvárásait kezelőkkel szemben. Ennek lényege, hogy az elvárások a “teljes embert” jelenítik meg, olyanokat amelyek csak tudatos, szakmai képzés során sajátíthatók el, fejleszthetők ki. Az elvárások alapján (is) a dadogó kezelése a személyiség befolyásolása (figyelmet érdemlő adat). Noha az elvárások három nagy vonulatba rendezhetők (a sorrend megegyezik a korábbival), mégis ezek egyenrangú elvárások, ezek között nincs különbség. A három vonulat egyszerre adja a hatékony kezelői magatartás esélyét. A dadogókat kezelőkkel szembeni árnyalt és sokrétű elvárás felveti a gyógypedagógiára való kerülők tudatos megítélését, a képzés és a továbbképzés gyakorlatának kérdését.

A dadogók elvárásainak részletes, tartalmi bemutatása

A megfogalmazásokat tanulmányozva látható, hogy a dadogók milyen sokféle módon igénylik a segítséget, a biztonságot jelentő támogató tulajdonságokat. Ez a sokféle igény azt jelenti, hogy a dadogó erős elváró hiányállapotban van, és kiteljesedését a “teljes ember” eszköztárától reméli. Ezért, noha az egyes elvárások

sorrendet, gyakoriságot fejeznek ki, ezek között fontossági különbséget nem teszünk.

A dadogók a kezelőkkel szembeni elvárásokat hosszabb-rövidebb formában írták le. Volt aki pontokba foglalta válaszait, volt aki fogalmazásban válaszolt. Az ennek során közölt gondolatokat, megfogalmazásokat teljes egészében úgy igyekeztünk visszaadni, ahogyan azt a dadogók írták.

a) A kezelővel szemben elvárt emberi tulajdonságok

Emberszerető: Előítélet, alkalom, szegény vagy gazdag, hangulat nem befolyásolja, az utcán, újságárusnál, otthon, munkahelyén is olyan, mint egyébként. Ahol él, ahol van mindenkit szeret, elfogad, nem bánt senkit, ő az emberi tulajdonságok felett áll.

Képes engem szeretni-elfogadni: Előleget adjon szeretetéből, még nem ismer nagyon, de már érzem hogy elfogad, szeret engem. Tudom, hogy több kezeltje is van, ennek ellenére jó lenne ha engem nagyon szeretne. A találkozás minden perce az enyém legyen. A kapcsolatunkban az érzélem legyen a döntő (mosoly, hang, testközelség, a tekintet állandósága, a beszélgetések szüneteinek is legyen tartalma).

Adni tud: Minden tulajdonságát, gondolatait, szakmai ismereteit az én érdekében, az én gyógyulásomért mozgósítja.

Egészséges lelkű: Tiszta emberi tulajdonságok birtokosa, nincs benne zavaró: egyszerű, érthető, letisztult, a dolgok - események nála természetes érthetőséggel kapcsolódnak egymáshoz. Minden olyan tulajdonság, ami a kezeléshez kell az már nála készen, kifejlesztve megvan, nem akkor a kezelés során születik meg. Betegség, hiány, kétség, kétely, reménytelenség, lemondás hiányzik a lelkéből, csak a kimozdíthatatlan életerő van meg benne.

Szerény: Tárgyilagosan mond el mindent, nem szépít-túloz, az események, a tettek beszélnek helyette. Önmagát, életét ne hozza fel példának, személyét ne tolja előtérbe, gyerekkoráról, múltjáról ne beszéljen.

Derűs: Azt érezze a dadogó, hogy kezelője egy emelkedett szellemű ember, akit nem érnek el a napi, földi dolgok, függetleníteni tudja magát az eseményektől, az ő "látószögét" világlátását nem lehet megzavarni.

Nyugodt-kiegyensúlyozott: Tulajdonságainak gyakorlásában, hangulatában, érzelmeiben mindig kiegyensúlyozott, szélsőségtől mentesen egyenletes.

Életereje van: A dadogó mindig lehetőséget érezhessen az "erő kérésére" és a kezelő minden körülmények között ebből képes adni.

Hangja, mozgása lágy: Így a kezelő hozzáférhető, kapcsolatot lehet vele teremteni, ráadásul bátorít és megkönnyíti az érintkezést, a beszédzándékot. Az erős hang visszariaszt, félelmet kelt, a kezdeményezést csökkenti. Aki hangosan beszél az mindig magánál tartja a szólás jogát.

Szép beszédű: A logopédusnak szép a beszéde azért, hogy jó példát adjon. A beszéd dallamos, lágy lassú, tagolt legyen, mert az megnyugtató. Érthetően beszéljen, mert a dadogó zavarában nem mindig tud gyorsan megérteni mindent. Választékosan beszéljen, de ne használjon divatos csúnya, ízléstelen szavakat, ne gügyögjön, ne használjon kicsinyítéseket, ne affektáljon és ne legyen beszédhibája. A fogai legyenek épek.

Nem izgatott, túlfűtött: Egész lényéből érezni lehessen a nyugalmat, a külső-belső rendet. Ne mozogjon sokat (ez ingerlő), ne izzadjon, ne vegye a levegőt gyorsan, kezeivel ne mozogjon, szépen nyugodtan üljön.

Halk beszédű: Az átlagosnál kissé halkabban beszéljen, mert arra oda lehet figyelni. Beszéde nyugtasson, befolyásoljon, hangoljon arra rá, amit mondani akar.

Nem indulatos: Mivel a dadogó egész lényében nem “gördülékeny” ez ne tegye indulatossá a kezelőt: ha téved, ha körülményes és ismételi a dadogó, ne lehessen látni a kezelőn, hogy türelmetlen.

Képes csendben maradni: Amikor a beszélgetés úgy kívánja, hogy a dadogó kerüljön előtérbe, akkor tudjon a kezelő kitérni, várni, nem beszélni.

A saját véleményétől eltérő, más véleményeket, tulajdonságokat is elfogad: A logopédusnak nagyon tűrőképesnek kell lenni, ezért mindenkit egyformán kell elfogadnia. Az a sokfajta vélemény, gondolat, ami a dadogókban van, biztos nem mindig helytálló, de ha nem is ért vele egyet fogadja el, vagy vezesse rá, hogy az miért nem jó, magyarázza el annak hibáit.

Beszédes: Mivel a dadogó nehezen fogalmaz, nehezen közli gondolatait, így a kezelőnek tudnia kell, hogy mikor lehet átvenni tőle a beszéd jogát és mikor adja azt vissza. Ide tartozik az is, hogy a kezelőnek éreznie kell, hogy mikor lehet szavaival oldania a dadogó közlési nehézségeit.

A világhoz, a mindennapokhoz kötődő ember: Ne legyen elvont, hanem a mindennapokban élő ember legyen, olyan akin szakmája nem változtatott. Ez gyakorlatiasságában, egyszerűségében mutatkozik meg.

Kedélyes-barátságos: Nem merev, nem túlszabályozott, hanem mosolygós, lágy, “áttetsző”, a kapcsolat vele előírásmentesen ellenőrzött.

Szenvedélytől mentes: Rendezett lelkű ember, akiben nem dolgoznak kóros erők: betegség, túlzás, hiányállapot, alkohol, függőségek.

Áttetsző: Nem visel álarcot, nem mutat mást, mint amire fedezete van, nem változik meg a kezelési helyzetben, hanem azt adja ami a “lényege”. Nem túlzóan kedves, “sziruposan csöpögő”.

Szélsőségtől mentes: Minden körülmény között saját tulajdonságai között marad. Nem az események irányítják őt, hanem, ő az eseményeket.

Önkritikus: Lelkiismereti ellenőrzésben él, cselekedeteit nem a helyzet, a hangulat irányítja, hanem a hosszú évek során kipróbált és leüledett tulajdonságai. Önmagát másokkal is ellenőriztetve, azaz közösségben él (családban).

Humora van: Mindenben meglátja a feloldó, megkönnyítő “másik oldalt”, a humort. Ez nem mórlikázó poénkodás, hanem egy más gondolati síkú rálátás az élet dolgaira.

Póztalan-szereptelen: A kezelés nem teszi főszereplővé, egyszerű marad, nem rakódik rá a kezeléseket során “viselkedési többlet”.

Mély emberismerete van: A jó logopédus idősebb korú, így az évek során a sok kezelés eredményeként nagyon jól meg- és kiismeri az embereket. Mindent lehetőleg kezelési haszonra vált be és nem él azzal vissza.

A dadogó fejével tud gondolkodni: Ismeri a dadogók minden változatú gondolkodásmódját és képes azokat “követni”. Így az együttgondolkodásra, a megértésre esély van.

Szuggesztív: Olyan hatása van rám, hogy meggyőző érvei alapján elfogadom őt, együtt dolgozom vele.

Egyszerűen tud beszélni: Mindent amit mond érthető, nem használ idegen szavakat, ismeretlen fogalmakat, a panaszainkat érthetően értelmezi (mikor mi, miért, hogyan történt).

Bizalmat keltő: Egész lényé folytonosságot mutat, “mintha már találkoztunk volna”, ismerős, feloldó, nem kell vele hosszú ideig “tiszteletköröket” csinálni.

Lelki-testi hiányállapotoktól mentes: Sem látható, sem érezhető hiány, eltérés zavaró nincs benne. Szép gondolatait saját lényével hitelesítse.

Hite van: Tulajdonságai erősek, azok a körülmények hatására nem változnak, kimozdíthatatlanul áll a talpán.

Élettapasztalata van: A világról nem a könyvekből szedett ismeretei vannak és a mindennapok dolgaiban gyakorlatiasan tájékozott.

Tapintatos: Nem él vissza helyzetével és soha nem árt a dadogónak (ha árt, bánt, ismerje el hibáját).

Érdeklődése mély, őszinte: Ne vegyen fel semmilyen szerepet. Az nagyon jó ha a kezelő az életben valamiért már szenvedett és volt már bajban. Ez saját élmény ahhoz, amit a dadogó naponta átél.

Határozott-magabiztos: Mindaz amivel élete, munkája kapcsolatos, arról elképzelése van és ezek az elképzelések megvalósíthatók.

Nem felületes, sem siet, nem kapkod: Dolgait a belső rend, a fegyelmezett tudatosság irányítja.

Elismerésre kész: Azonnal meglátja a másikban a biztató változást, a jót, a szándékot és azt szóvá teszi, dicsérettel fogadja.

Érzelmes: Lány, áteresztő puhaság van a kezelőben, akibe bele lehet hatolni, nem pattan le róla a dadogó, nem ütközik bele lényébe.

Rezonáns: Minden kimondott – nem kimondott gondolatot felfog és arra válaszol, utal is (ez bizonyíték a dadogó számára, hogy a kezelő vele érez, együtt rezdülnek).

Megbízható, szavatartó: Minden ami a kezelésben és azon kívül történik abban a logopédus megbízhatóan, pontosan jár el (szavai és cselekedetei egybe-
vágóak).

Erős figyelmű: Nincs üresjárata, nem figyel másra: telefonon, kollégával való beszélgetés, elmegy, mert “egy pillanatra el kell mennem”, eszik, stb. (nem téved el a beszélgetés során, a korábban mondottakra mindig pontosan emlékszik).

Lényegretörő: Nem vész el a részletekben, mindig a kitűzött szakmai cél felé halad.

Áldozatra kész: A segítség, a jó szándék a dadogó felé olyan mérvű, hogy önmagából képes adni.

Következetes: Azt a “nyomvonalat” amit a kezelés elején kijelölt, azt nem hagyja el, mindig lehessen tudni hogy nála mi miért történik.

Érzékenyen fogékonyan él a világban: A mindennapokat és a világ “egészt” érzékeli, a világ és önmaga között kapcsolat van.

Közel engedi magához az embereket: A dadogóval és másokkal is kapcsolata meghitt, személyes és segítőkész.

Erős lelki: Tulajdonságait a körülmények nem módosítják, azt mindig a helyzettől, a csábítástól független, gyakorolni képes.

Családban él: A tulajdonságokat elsősorban itt tanulja, gyakorolja az ember, tehát a kezelőnek közösségi embernek kell lenni.

Konvencionális küllemű: Semmi különleges, elkötelezett irányzat ne legyen rajta (divat, csoporthoz-felfogáshoz való tartozás külső jelei).

Kreatív: Új gondolatok, érdekes gondolati kombinációk, változatos-érdekes szellemes viselkedés jellemezze a kezelőt.

Kikezdhethetlen erkölcsű: Erkölcsi tulajdonságai szilárdak legyenek (ne politizáljon).

Ápolt és meggyerő küllemű legyen: Külleme átlagos és ami rajta van, az éppen olyan ápolt legyen, mint a gondolkodása.

b) A kezelési helyzetben megkívánt elvárások

Ne küldögessenek más-más szakemberhez, hanem egy kezelő tudjon dadogásomon segíteni (amit a logopédia ma tud, azt a kezelő is tudja.) Ne kelljen különböző szakemberekhez menni, várni, nem tudni, vagy csak homályosan, hogy mi miért történik, olyan vizsgálaton részt venni, amiről nem tudni, hogy milyen kapcsolatban van a panaszokkal, aztán minden egyes helyen elmondani a panaszokat, ráadásul ezek a helyzetek zavaróak, a beszéd nehezen megy. Ezért jó lenne, ha minden egy helyen megoldható lenne.

Azt a módszert alkalmazza, találja meg, amelyik nekem jó (jó diagnózist és terápiát adjon): Legyen pontos véleménye a panaszaimról és azt a módszert alkalmazza, ami ehhez nekem jó (úgy mint az orvos). Ne próbálkozzon és ne az időre dolgozzon (majd lesz valahogy).

Magyarázza el a kezelő módszere lényegét (a kezelésnek legyen eleje és vége, hogy a dadogó tudja magát mihez tartani): A dadogó pontosan szeretné tudni,

hogy mi történik velem, mi az ami a kezelés során vár rá, mitől várhatja a gyógyulást és szeretné tudni, hogy mikor lesz vége a kezelésnek, s akkor ő mire számíthat.

Pszichológiai és gyógyszeres eljárásokat is tudjon alkalmazni: Mindazokat az ismereteket, melyek a dadogó gyógyulásához kell, azt ismerje a kezelő és tudja is alkalmazni. Orvossal együtt dolgozzon és közösen beszéljék meg, hogy milyen gyógyszer segítene gyógyulásában.

Ne vezessen félre a kezelés végeredményét illetően, jót-rosszat egyaránt mondjon el: Pontos tájékoztatást kér a dadogó, hogy mit, mennyit tud ma a szakma a dadogón, a tüneteken segíteni. A gyógyulás fokozatait is szeretnék tudni, mert sokan csak a teljes gyógyulás esetén készek a kezelés elkezdésére ill. folytatására. A megnyugtató hitegetéseket nem fogadják el, csak azt amit a kezelő később is vállal.

Minden panaszomat tudja kezelni (a kezelő egy személyben minden dadogó tünet kezeléséhez értsen): A logopédus olyan felkészült szakmai eszköztárral rendelkezzék, hogy minden dadogó tünet ellátására legyen alkalmas (itt a dadogók a különböző lelki tüneteket említik, melyek kezelése elől a logopédus azzal zárkózik el, hogy ők ehhez nem értenek).

Legyen tekintettel módszerének kiválasztásában az “én” képességeimre (terhelhetőség): Ezért olyan módszert fogadnának el szívesen, aminek a nehézségi foka nem erős, nem kell hozzá sok erőfeszítés és gyorsan ad javulást.

A kapcsolat a kezelővel egyenrangú legyen: Ne érezze magát a dadogó kellemtelenül a kezelő “többlete” miatt. Ne hozza zavarba azzal, hogy mindenben tőle függ, mindent elmondott neki, feltárulkozott előtte, egész lényébe beláthat. Ez már elvben egyenlőtlen helyzet, ezt esetleg tovább fokozni azzal jár, hogy a kapcsolat nem lesz őszinte.

A kezelésben minden kiszámítható, előre tudható legyen: Ez elsősorban a kezelés kezdetén, az első időszakra vonatkozik, amikor egy áttekinthető távlatot szeretne kapni a dadogó, hogy mi lesz a kezelés menetrendje. Az élet minden területén ez így van, ez lenne jó a logopédussal is.

Minden dadogó tünetet a kezelő éljen velem át: Mivel a dadogónak sok lelki panasa van, ezért a kezelőnek ezzel is foglalkoznia kell. Ebben (is) segíteni, “velem éreznie kell”, támasztékot, útbaigazítást, megoldásokat kell adnia, ill. segíteni, hogy a dadogó megtalálja a kiutat nehéz helyzetéből.

Várja meg amíg megnyílok és magam is akarok beszélni személyes dolgaimról: A kezelő segítő szándéka akkor hasznos, ha az mindig a dadogó belső fedezete, fogadóképessége mellett történik. Az akaratom ellenére történő szeretés a megnyilatkozási szándékot, az “érést” akadályozza. A logopédus legyen türelmes és tudjon várni.

Ne legyen felsőbbrendű (szakmai szerep): A dadogó az élet minden helyzetében előnytelen, hátrányos helyzetben van, azt a kezelő a saját megnyilvánulásaival ne nehezítse: magabiztossága, ülése, ablakon néz ki elakadásomkor, ujjával dobol az asztalon, mosolyog rajtam, jelentőségteljesen hümmög stb., amivel egy pillanat alatt “falat” épít közénk.

Mondja meg, hogy mi miért történik a kezelés során: Minden ami a kezelés során bekövetkezik, az ne ötlet, hangulat, a véletlen műve legyen, hanem a szakmai tudatosság alapján történjen. Ez hitet ad a dadogónak.

Nyerjen meg a kezelésnek (motiváció): Csináljon kedvet a vele való együttdolgozáshoz. Adjon gyorsan kis apró sikert, eredményt, hogy elmozdulhassak a nulla ponttól és akkor szívesen követem őt szakmai elképzelésében.

Ne rutinból kezeljen (élje át a kezelést): Ne a sok éve kialakult szokások irányítsák a logopédust, hanem az “új” eset, aki én vagyok: fogékony, érzékeny, lelkes ember üljön velem szemben, akinek én vagyok a világon a legfontosabb.

Ismerje a dadogók lelkivilágát: A kezelő egészséges lelke és a dadogó sérült lelke közötti különbséget csak úgy lehet áthidalni, ha a kezelő megtanult “átjönni a túlsó partra”. Ha ez meg van, azaz belülről ismeri a dadogókat, akkor tudja, hogy mi van a lelkükben és tudja mit kell csinálni.

Sok időt töltsön a dadogóval: A kezeléseket ne csak a megszabott órarend szerint menjenek. Ha jól beszélgetünk, ha mondanivalóm van még, akkor azt ne kelljen abbahagyni, mert lejárt a 45 perc. De a kezeléseket lehessen azzal is bővíteni, hogy “ráadás” foglalkozásokat is kérhessek.

A kezelő a dadogás kérdéséről mindent mondjon el: A dadogó sokat tud a dadogásáról, de bizonyos, hogy nem mindent és jól. Tehát ebben is legyen a kezelő segítségére. De tájékoztasson a kezelő minden olyan dologról, ami ezzel a kérdéssel kapcsolatos: régi és új dolgokról (gyakran lehet hallani az újságban, rádióban, TV-ben “ új felfedezésekről”, jó lenne tudni mennyire igazak ezek).

A kezelés során csak rám figyeljen (telefon, írás, mással beszélgetés): Csak én legyek fontos a kezelés alkalmával, ami nem tartozik oda, az ne zavarja a munkát, annak folyamatosságát (az orvos sem megy telefonhoz műtét közben).

A dadogásomat tartsa tiszteletben (érzékenység kiszolgálása): A logopédus minden megnyilvánulásában lehessen érezni, hogy teljes embernek tart, ill. betegnek, akinek megkülönböztetett figyelem, tisztelet jár.

Lehessen a kezeléséhez kötődni: A kezelő személye, módszere, a hely ahová járok, az eltöltött idő értékessége adja azt az érzést, ami miatt ragaszkodni fogok a kezelő logopédus személyéhez, munkájához.

Higgyen nekem, álljon mellettem akkor is, ha az eredmények nem jönnek, vagy nem tudom azt csinálni amit kellene: A dadogó minden igyekezete ellenére nem tud úgy teljesíteni, beszélni ahogyan szeretne, de néha a hitehagyottsága miatt még az akarata is megcsappan. Ilyen esetben is biztasson, álljon mellettem a logopédus, adja hitét amíg helyre nem jövök.

A kezelés során mindig szépen beszéljen velem, ne lehessen türelmetlenséget a hangjából érezni: Mivel a dadogó nem tudja azokat a normákat, elvárásokat mindig jól és főleg időre teljesíteni, amit elvárnánk tőle, ezért ez gyakran türelmetlenséget vált ki. Ez viszont újabb nehézség a dadogónak, ami növeli zavarát. Ezt vegye figyelembe a logopédus.

Lazítóan hasson rám: A logopédus testtartásában, mozdulatában, beszédében, hangerejében oldott légyságot lehessen érezni, mert ez a dadogóra jó hatással van, így a kezelés jobban megy.

Ne kísérletezzen velem a kezelés során (csak kipróbált módszert alkalmazzon): Soha ne tegyen ki bizonytalanságnak, esetleges kudarcnak a logopédus. Olyan eljárást alkalmazzon, amit a szakma már hitelesített.

Találja meg számomra a legmegfelelőbb hangot a kezelésben: A sokféle dadogó között jó lenne, ha a logopédus megtalálná “az én saját hangomat”, mert így “megfejthető” vagyok.

Embernek, ne csak dadogónak tartson: “Egész lényem értékét, tulajdonságaimat is ismerje és fogadja el a kezelő”, ne csak azt az egyet, a dadogást ami bennünket összehozott.

Ha a kezelő hibázott, tévedett, mondja meg: Ha a kezelés nem úgy megy, mint azt a logopédus eltervezte, fedje fel, beszélje meg azt velem, hogy én miért nem gyógyulok. Ezzel a kezelő emberi értéke nő a szememben.

c) A kezelő szakmai képzettségével szembeni elvárások

A szakmai elvárások a dadogók tartalmi megfogalmazásában is úgy jelentek meg, mint ahogyan azt korábban írtuk, így ezek tartalmi részletezése nem szükséges.

A szerző címe:

Dr. Vékássy László

Tárnok, Zrínyi u. 57/b.

2461
